

СТРУКТУРА ТРАВНОЇ ЗАЛОЗИ НАЗЕМНИХ ЧЕРЕВОНОГИХ МОЛЮСКІВ РОДУ *HELIX*

Тибінка А. М., Зайцев О. О., Закревська М. В.

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, вул. Пекарська, 50, Львів,
79010, a.m.tybinka@gmail.com

Наземні черевоногі молюски роду *Helix* є досить поширеними в Україні. Найбільшим серед внутрішніх органів є травна залоза (гепатопанкреас, залоза середньої кишki, печінка), яка складається з двох часток. Зовні травна залоза вкрита оболонкою, а її паренхіма сформована спеціалізованими каналльцями, що забезпечують складні та різнопланові процеси травлення. Канальці об'єднуються в густу розгалужену сітку, кінцеві відростки якої характеризуються найменшими розмірами та закінчуються сліпо. Початкові каналльці мають найбільший діаметр і впадають у мережу шлункових каналів, які у свою чергу є відгалуженням шлункового мішка. Вказані структури з'єднуються сполучною тканиною, що містить клітини: глобулоцити (амебоцити) і фіброцити, колагенові волокна та м'язові пучки. Сполучна тканина також пронизана значною кількістю гемоцелічних проток, які являють собою видозмінені судини і є частиною незамкненої кровоносної системи молюсків. Гемоцелічні протоки є різного розміру і оточені підтримуючими клітинами.

Стінка всіх каналльців травної залози побудована однотипово і сформована з двох основних типів клітин. Найчисленнішими є травні клітини, які можуть перебувати на різних стадіях травлення – секреція, адсорбція, або екскреція. Від цього залежить і форма цих клітин. У цитоплазмі травних клітин міститься значна кількість гранул, розміри та хімічний склад яких обумовлені стадією травлення. Клітини, що перебувають на стадії екскреції містять вакуолі з великими коричневими (зеленими, жовтими) гранулами, в яких накопичуються неперетравлені залишки, що у подальшому виводяться у просвіт каналльців.

Кількість таких гранул пов'язана з характером корму, що споживають молюски. Другим типом клітин є кальцієві клітини піраміdalної форми. Їх цитоплазма багата гранулами, основу яких складають солі кальцію. Також трапляються тонкі довгі недиференційовані клітини, що є основою для формування клітин попередніх типів.